

Det kongelige klima- og miljødepartement
postmottak@kld.dep.no
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Vår saksbehandler / tlf.
Jonas Enge/40203416

Vår ref.
23/597-11

Deres ref.
23/2713-1

Sted
Oslo 12.05.2023

Forskningsrådets innspill til Norges oppfølging av naturavtalen

Vi takker for invitasjonen til å gi innspill til Norges oppfølging av de nye globale målene i naturavtalen og nasjonal handlingsplan for natur.

Vedlagt er Forskningsrådets innspill.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Eva Irene Falleth
områdedirektør
Bærekraftig samfunnsutvikling

Tarjei Nødtvedt Malme
avdelingsdirektør
Klima og miljø

Dokumentet er elektronisk signert

1 Vedlegg

Forskningsrådets innspill til arbeidet med oppfølging av naturavtalen

Regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning slår fast at forskning og høyere utdanning er avgjørende for å løse samfunnsutfordringene vi står overfor (Meld. st. 5 (2022-2023)). Klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.

Norges forskningsråd er et nasjonalt utøvende forskningsstrategisk organ. Forskningsrådet har ansvar for å øke kunnskapsgrunnlaget og bidra til å dekke samfunnets behov for forskning ved å fremme grunnleggende og anvendt forskning og innovasjon. Forskningsrådet investerer i den beste forskningen og innovasjonen og sørger for arenaer for dialog. Vi deler kunnskap og hjelper andre å lykkes. Forskningsrådet bidrar gjennom råd, virkemidler og investeringer til en helhetlig forskningspolitikk. Vår innsats bygger på verdiene: fremtidsrettet, ansvarlig, tydelig og engasjert.

Klima- og miljødepartementets innspillsmøte 28. april dokumenterte at kunnskap og fakta blir avgjørende for å følge opp naturavtalen. Vårt innspill tar utgangspunkt i Klima- og miljødepartementets tre spørsmål for innspill til nasjonal handlingsplan for natur.

1. Hva mener dere er de viktigste temaene og virkemidlene Norge bør legge vekt på i vår nasjonale oppfølging av de nye globale målene i naturavtalen?

a. Politikken må være kunnskapsbasert:

Uavhengig og kvalitetssikret forskning er det beste kunnskapsgrunnlaget vi har. Kunnskapen må tas i bruk. Vi trenger mer kunnskap, spesielt mellom fagområder og kunnskap om omsetting av kunnskap til handling og innovasjon. Samfunnsutviklingen og grønn omstilling må sees innenfor rammene av bærekraftig utvikling og en helhetlig sirkulær økonomi. Dette vil kreve en transformasjon av samfunn og næringsliv. Politikken må også bygge på resultatene fra de globale science-policy kunnskapspanelene IPCC og IPBES.

b. Klima- og natur- og samfunnsutfordringene må løses i sammenheng:

Når naturen taper terreng taper vi også muligheter til å løse klimautfordringene, og dette må sees i sammenheng med samfunnsutfordringer. Klima- og naturkrisene henger sammen både når det gjelder utfordringer og løsninger. Vi må løse disse krisene for å nå bærekraftsmålene. Intakt natur bidrar til å redusere så mye som 30 % av klimagassene gjennom naturlig opptak og lagring av karbon, og forringelse av natur øker dermed utslippene av klimagasser. Det er behov for fortsatt forskningsinnsats på sammenhengene mellom klima og naturmangfold, herunder naturbaserte løsninger. Tverrfaglig kunnskap og kunnskap om samfunnet er avgjørende for å løse klima- og miljøutfordringer.

c. Havet og kystsonen er spesielt viktig for Norge:

I tillegg til naturavtalen har FNs medlemsland vedtatt ny global havmiljøavtale. Vi har et havforskningstiår og vi har høynivåpanelet for bærekraftig havøkonomi. Alt dette bør gi oss ny kunnskap og bedre forutsetninger for å styrke havforvaltningen og for tettere samarbeid på tvers av sektorer for et sunnere hav. Samtidig trenger vi mer forskning som ser sammenhenger mellom bruk og vern av arealer og naturressurser på tvers av hav, kystsonen og land. Langtidsplanens samfunnsoppdrag om bærekraftig fôr viser hvor aktuelt dette er.

Når man etablerer rammeverk for bevaring, vern og forvaltning av havet kan det samtidig medføre økt forventning fra havbasert industri for næringsutvikling. Forvaltningen kommer til å få en viktig og

krevende oppgave med å sikre sameksistens og samspill mellom ulike industriaktiviteter, hensyn til naturmangfold og klima, og andre samfunnshensyn. Vi trenger å høste/produere mer mat fra havet, og forskningsbehovene er store. F.eks. er bare 25% av dyphavet kartlagt, og det oppdages stadig nye arter, med nye egenskaper og muligheter, som enzymer, antibiotika, medisiner og biomaterialer.

d. Sameksistens, legitimitet og aksept i samfunnet blir avgjørende:

Kampen om arealene og naturressursene i Norge er utfordrende. Den grønne omstillingen forsterker flere av disse konfliktene, bl.a. knyttet til infrastruktur, energiproduksjon og -forsyning, biomasse- og mineraluttak og konsekvenser av urbanisering. Vi trenger tilstrekkelig forankring i samfunnet og konsensus om viktige beslutninger som berører arealer, klima, natur og naturressurser. Et høyt konfliktnivå kan ikke være samfunnsøkonomisk lønnsomt. Forskning om samfunnsmessige forhold kan gi ny kunnskap om muligheter, virkemidler, interesser, makt, offentlig dialog mm.

e. Arealer og naturressurser er under press:

Både Riksrevisjonen og OECD har vist at arealutviklingen i Norge ikke er bærekraftig. Forskningsrådet har de siste årene satt i gang 27 samarbeidsprosjekter for 430 mill. kroner etter de såkalte Arealer under press-utlysningene. Gjennom utlysningene oppnår vi tverrsektorielt samarbeid om forskning på en gjennomgående samfunnsutfordring, og resultatene gir handlingsalternativer for politikktutforming. Vi trenger mer av denne typen kunnskapsutvikling fremover.

f. Ny kunnskap om vern og bruk:

Natur og økosystemer må være sammenhengende for å være levedyktige. Norge skal verne mer natur og ta vare på verdifull landbruksjord, og samtidig må resten av landarealene, kystsonen og havområdene forvaltes bærekraftig. Vi kan ikke bygge ned mer natur enn vi bevarer, forvalter og restaurerer. Hva som er en bærekraftig forvaltning av natur og naturressurser er omstridt på tvers av sektorer. Vi trenger mer kunnskap om hva slags bruk som er akseptabel og hensiktsmessig for en bærekraftig forvaltning av naturmangfold og økosystemer.

2. Hva er det viktigste din organisasjon eller virksomhet kan bidra med for at verden skal nå de nye globale målene i naturavtalen?

a. Forskningsrådet bidrar til å bygge samfunnets kunnskapsgrunnlag, fra grunnleggende forskning, til anvendt forskning, til nærings- og teknologirettet forskning og innovasjon.

b. Forskningsrådet fremmer og investerer i kvalitetssikret og uavhengig forskning, hvor kvalitet er grunnleggende. Dette sikrer legitimitet for resultatene, også på konfliktfylte tema.

c. Forskningsrådet finansierer, i tillegg til grunnleggende, åpen forskning med relevans for naturavtalen, tematiske forskningssatsinger på alle de viktige områdene for målene i naturavtalen:

- Den marine forskningen skal bl.a. øke kunnskapen om marine økosystemer og konsekvensene av menneskeskapte påvirkninger. Den skal også gjennom kunnskap i forskningsfronten styrke grunnlaget for gode og effektive forvaltningsprosesser og bærekraftig verdiskaping basert på marine ressurser.
- Den landbaserte forskningen skal bl.a. utvikle kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold, naturressurser, forurensninger, miljøgifter og kulturmiljøer. Den skal videre sikre en økosystembasert forvaltning, at miljøhensyn ivaretas og at det utvikles natur- og kulturbaserte løsninger for en grønn omstilling.

d. Forskningsrådet fremmer og stimulerer til internasjonalt forskningssamarbeid, bl.a. gjennom Horisont Europa. Vi må få enda mer ut av deltagelse på den internasjonale arenaen. Vi må stimulere til og lage gode vilkår for norske forskeres deltagelse i den internasjonale forskningsfronten. Det krever både evne og vilje til å se nasjonale og internasjonale prioriteringer og behov i sammenheng, men også stabil og forutsigbar finansiering. Et eksempel er det store europeiske partnerskapet på naturmangfold Biodiversa+ hvor Norge er medlem og norske forskere deltar for fullt.

e. Forskningsrådet vil sikre rom for nyskapende og kritisk forskning. Grønn omstilling legger økende press på naturbaserte ressurser gjennom bl.a. økt arealbehov, større uttak av bioressurser, mer mineralutvinning mv. Ny kunnskap om konsekvenser og alternative utviklingsscenarier må prioriteres for å muliggjøre en bærekraftig transformasjon av samfunnet. Den uavhengige forskningen trenger gode og stabile vilkår som utfyller den sterke satsingen på nærings- og teknologirettet forskning og innovasjon.

f. Forskningsrådet legger til grunn en helhetlig tilnærming til sirkulær økonomi. Vi har store forventninger til den sirkulære økonomien, men den må ikke bare vektlegge vekst, næringsutvikling og teknologi. Overforbruket spesielt i vår del av verden er en av de viktigste driverne til de globale natur- og klimakrisene, derfor må vi ha mer kunnskap om hvordan vi kan fortsatt kan leve gode liv med vesentlig reduksjon av forbruk.

g. Forskningsrådet arbeider for at data fra offentlig finansiert forskning skal gjøres tilgjengelig for relevante brukere, på like betingelser, til lavest mulig kostnad.

3. Hva mener dere om Norges muligheter til å bidra til å oppnå de globale målene? Har vi bedre eller dårligere forutsetninger på noen områder?

Norge har gode forutsetninger for å oppnå de globale målene i naturavtalen. Vi er et økonomisk velstående, modent demokrati med høy grad av tillit. Befolkningen har gjennomgående høyt utdanningsnivå, og digitaliseringen har kommet langt sammenlignet med andre land. Norge har også lyktes med å mobilisere næringer og sektorer til grønn omstilling. Forvaltningen av landet er velutviklet.

På tross av alle ressursene i samfunnet og naturen som er vår viktigste kapital, er det noen punkter som kan bli særlig viktige for å lykkes med oppfølging av naturavtalen:

- Forskningsbasert kunnskap om natur, klima og samfunn må legges til grunn for politikken. Den gir handlingsalternativer og foreskriver ikke politikktutforming.
- God forvaltning av natur avhenger av prosesser som gir legitimitet og aksept for beslutninger som berører natur, arealer og naturressurser. Sektorovergrepene forskningsinnsats kan gi mer helhetlig kunnskapsgrunnlag for å oppnå dette.
- Bruk og vern må balanseres. Når man verner ett areal må det sees i sammenheng med andre arealer. Den samlede arealutviklingen må være bærekraftig. Forskningen gir f.eks. kunnskapsgrunnlag om bærekraftig bruk, verdsetting, tålegrenser og risiko.
- Bærekraftig arealforvaltning i kommunene er avgjørende. Kommunal autonomi er et sterkt politisk signal. Flere etterlyser kompetanse i kommunene og tydeligere politiske føringer fra staten innenfor det lokale handlingsrommet. Forskning kan bidra med bl.a. handlingsalternativer og verktøy.
- Klima- og miljødepartementet trenger reelt samarbeid med og bidrag fra de andre departementene for å lykkes. Klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.